

LEHDISTÖN VAPAUDESTA

Avomielistä sananvaihtoa hra K. Cooperin kanssa

Hra K. Cooper on Amerikan suurimman uutistoimiston Associated Pressin johtaja. Tämä toimisto on kuten tiedetään Amerikan Yhdysvaltojen lehdistön tärkein uutislähde; Amerikassa sanotaan, että se on »koneisto, joka panee 30 miljoonaa ihmistä ajattelemaan samanaikaisesti samalla tavalla». Sen vuoksi ei luonnollisestikaan voida jättää huomiotta niin vaikutusvaltaisen uutistoimiston johtajan sanoja.

Jokin aika sitten puhuessaan Chicagossa toimittajien kansallisen yhdistyksen kokouksessa hra Cooper mainitsi, kuinka tärkeää on turvata lehdistön vapaus koko maailmassa, eritoten tulevan kansainvälisen turvallisuusjärjestön menestyksellisen toiminnan kannalta katsoen. Tämä ajatus sinänsä ansaitsisi laajaa kannatusta, varsinkin kun Cooper kehotti aivan oikein huolehtimaan lehdistövapauden turvaamisesta ensi vuorossa hyökkääjämaissa, joissa sitä ei ole. Cooper itse kuitenkin sotki samassa tämän käytännöllisesti tärkeän kysymyksen esittämällä väitteen, että lehdistövapauden periaatetta tulee nykyisen sodan päätyttyä kannattamaan yhdeksän kymmenesosaa maailman maista, »Neuvostoliittoa ja Kiinaa lukuun ottamatta». Kiinan voimme jättää syrjään, mutta Neuvostoliiton suhteen hra Cooperin ei missään tapauksessa tarvitse olla huolissaan: meidän maamme tulee kannattamaan järkähtämättä mitä laajinta lehdistövapautta.

»Venäjä ei ole milloinkaan tuntenut lehdistövapautta sellaisena kuin me sen tunnemme», sanoi Cooper. Emme väittäisi vastaan, jos hän olisi näillä sanoillaan tahtonut

vain todeta, että meidän maassamme vallitseva lehdistön vapaus eroaa varsin oleellisesti Amerikan lehdistövapausjärjestelmästä. Mutta hra Cooper tunnustaa periaatteessa ainoastaan sen lehdistövapausjärjestelmän, johon hän on tottunut, eikä salaa, että haluaisi saada toiset maat ja jopa meidänkin maamme hyväksymään tarkalleen samanlaisen järjestelmän; tietty todellisuudentaju sanoo hänelle kuitenkin, ettei senluontoiseen yritykseen kannata ryhtyä ensimmäiseksi Neuvostoliiton suhteen, koska täällä sitä on vaikein toteuttaa. Niin, sitä hänen ei todella kannata ajatella. Neuvostokansa ei suostuisi millään vaihtamaan lehdistövapauttaan amerikkalaiseen lehdistövapauteen.

Hra Cooper tuntee luultavasti hyvin huonosti neuvostolehdistön todellista tilaa: hän on ottanut todesta yhden niistä äärimmäisen typeristä parjauksista, ettei meillä Neuvostoliitossa ole lehdistön vapautta. Me neuvostoihmiset olemme tavanneet joissakin tunnettujen amerikkalaisten kirjailijoiden ja lehtimiesten kirjoissa sekä artikkeleissa väitteitä, ettei Amerikassa ole lehdistön vapautta. Neuvostolukija on kuitenkin tottunut muodostamaan lopullisen mielipiteensä vasta tosiasioihin perehdyttyään. Seuraavassa pyrimme muutamien perusluontoisten tosiasioiden valossa tutustuttamaan toisaalta neuvostolukijaa Amerikassa vallitsevaan lehdistön vapauteen ja toisaalta hra Cooperia neuvostoliittolaiseen lehdistön vapauteen. Jälkimmäinen on meidän kannaltamme erikoisen tärkeää, koska hra Cooper joutuu virkansa puolesta levittämään tietoja maailman kaikista maista, ja kuka tietää, mitä huhuja hän saattaa vielä levittää meistä Amerikassa, ellemme huolehdi siitä, että hän olisi nykyistä paremmin selvillä neuvostolehdistön asioista.

Uskooko hra Cooper todella neuvostoihmisten olevan lehdistön vapauden vastustajia? Ei, sellaista pötyä hän ei usko vakavissaan. Edellä mainitussa puheessaan hän itse esitti aivan päinvastaista todistavan esimerkin — kolmen suurvallan ulkoministerien Moskovan konferenssin Italiaa koskevan julkilausuman, jossa osoitettiin välttämättömäksi turvata Italiassa lehdistön vapaus. Tähän esimerkkiin viitatessaan Cooper myönsi neuvostohallituksen puolustaneen kyseisessäkin tapauksessa lehdistön vapautta. Mutta heti sen jälkeen hän julisti:

»Venäjä on valmis puoltamaan lehdistön vapautta kautta maailman itse Venäjää lukuun ottamatta.»

Tämä Cooperin hullunkurinen lausunto on klassillinen esimerkki siitä, kuinka henkilö liikaa viisastellessaan sotkeutuu joskus järkeilyissään niin pahasti, että näkee asiat käänteisinä. Cooperin käsityksen mukaan me neuvostoihmiset pidämme lehdistön vapautta niin vähäarvoisena, että olemme valmiit luovuttamaan sen kokonaan ulkomaille ja tulemaan itse toimeen ilman mitään julkisen sanan vapautta. Mutta jos Cooper kykenisi perehtymään viisastelematta ja ennakkoluulottomasti siihen, miten neuvostovaltio on todella syntynyt ja kehittynyt, ja ottamaan selville, millainen on maamme todellinen tilanne, hän näkisi asian olevan aivan toisin: nimenomaan siksi, että olemme maassamme saavuttaneet ja toteuttaneet tavattoman laajan painovapauden, on ihan luonnollista, että pidämme suuressa arvossa lehdistön vapautta myös muissa maissa ja olemme, kuten Cooper myöntää, »valmiit puoltamaan sitä kautta maailman».

Tämä ei silti merkitse, että aiomme tyrkyttää maailman muille maille samanlaista lehdistövapautta kuin on Neuvostoliitossa. Emme suinkaan. Esimerkiksi nykypäivien Italiassa olisi mielestämme tarkoituksenmukaista saattaa voimaan porvarillis-demokraattinen eikä neuvostolainen lehdistövapaus. Miksi? Siksi, ettei Italiassa ole sellaista yhteiskunta- ja valtiojärjestelmää, joka soisi mahdollisuuden saattaa voimaan neuvostolaisen lehdistövapauden.

On vahinko, ettei hra Cooper tunne perustuslakiamme. Niin suuren uutistoimiston johtajan pitäisi tuntea vaikkapa suurimpien maiden perustuslait. Jos hän tutustuisi Neuvostoliiton perustuslakiin, hän käsittäisi, että niin laaja sananvapaus kuin meidän maamme kansalaisilla on, voidaan turvata vain neuvostojärjestelmän, sosialistisen järjestelmän vallitessa. Toista on myöntää lailla kansalaisille muodollinen oikeus julkaista heidän etujaan ajavia sanoma- ja aikakauslehtiä ja toista turvata kansalle todellinen mahdollisuus käyttää tätä oikeuttaan. On tunnettua, että useimmissa Euroopan ja Amerikan maissa voimassa olevaa painovapautta rajoittaa pääasiallisesti se, ettei laajoilla kansankeroksilla ja niiden järjestöillä ole tarpeellisia aineellisia mahdollisuuksia omien sanoma- ja aikakauslehtien julkaisemiseen, vaikka sananvapaus onkin myönnetty kaikille kansalaisille. Ainoastaan Neuvostoliitossa, jossa kaikki valta kuuluu kaupungin ja maaseudun työtätekeville Työtätekevien Edustajien Neuvostojen kautta, kansalaisten juridinen

oikeus tällä alalla taataan antamalla työtätekevien ja heidän järjestöjensä käyttöön kirjapainot, paperivarat, julki-
set rakennukset, tietoliikennevälineet ja muut välttämättö-
mät aineelliset edellytykset. Kaiken sen takaa Neuvostoliit-
ton perustuslaki.

Tältä pohjalta on maassamme käynyt mahdolliseksi lehdistön erittäin myrskyinen kasvu. Vuonna 1913 Venäjällä ilmestyi kaikkiaan 859 lehteä 2,7 miljoonan kappaleen painoksena. Vuonna 1939 meillä ilmestyi n. 9 000 lehteä 38 miljoonan kappaleen painoksena. Lehtien määrä oli kasvanut 10-kertaiseksi ja painosmäärä 14-kertaiseksi. Aikakauslehtiä ilmestyi v. 1939 1 592 nimikettä 253 miljoonan kappaleen painoksena. Kysymys ei ole kuitenkaan yksistään lehdistön määrällisestä kasvusta. Tärkeintä on se, että vanhalla Venäjällä julkinen lehdistö muutamia aika ajoittain ilmestyneitä julkaisuja lukuun ottamatta ajoi kansan harvalukuisten sortajien etuja, kun taas Neuvostoliitossa koko lehdistö on työkansan lehdistöä ja ajaa sen etuja. Tästä johtuu sekin, että neuvostolehtiin kirjoittavat paitsi varsinaiset lehtimiehet myös laajojen kansalaispiirimme lukuisat edustajat: työläiset, kollektiivitalonpojat, tiedemiehet, toimihenkilöt, kirjailijat jne.

Neuvostovallan pystyttäminen merkitsi sananvapauden osalta sitä, että kansan enemmistö alkoi tosiasiallisesti käyttää sitä ennen näkemättömän laajasti. Olemme syvästi vakuuttuneita siitä, että neuvostodemokratia turvaa edistysellisimmän lehdistövapauden. Me neuvostoihmiset emme kuitenkaan edes ajattele kiistää muunlaisen sananvapauden merkitystä. Maissa, joissa on samanlainen yhteiskuntataloudellinen järjestelmä kuin meidän maassamme aikaisemmin, myönteistä osaa esittävät demokratian muut muodot. Se ei kuitenkaan vielä tarkoita, että lehtialalla saattaa näiden maiden kohdalla tulla kysymykseen ainoastaan amerikkalainen järjestelmä. On käsittämätöntä, miksi Ranskaan, Italiaan, Jugoslaviaan tai muihin Euroopan maihin pitäisi ehdottomasti tuoda sananvapauden esikuva Atlantin valtameren takaa. Ymmärrämme täydellisesti, miksi hra Cooper on viehtynyt nimenomaan Amerikassa vallitsevaan käytäntöön. Mutta jos tarkastellaan amerikkalaisen järjestelmän erikoisuuksia lähemmin, niin tuskinpa sitä voidaan suositella yleisenä esikuvana kaikille porvarillis-demokraattisille maille.

Päätelkään lukija kuitenkin itse.

Suurlehti on Amerikassa ennen muuta omistajansa, kustantajansa liikeyritys. Tunnettu amerikkalainen lehtimies ja »Emporia Gazetten» avustaja W. A. White julisti katkeransävyysesti, että journalistiikka oli aikoinaan »jalo kutsumus, mutta nykyään se on 8 prosentin korkoa tuottavaa pääomien sijoitusta teollisuuteen». Monet muut tätä alaa tuntevat amerikkalaiset tähdentävät sitä seikkaa, että Yhdysvalloissa voidaan nykyään julkaista suurlehteä vain siinä tapauksessa, että on runsaasti pääomaa tai yhteyksiä suurpääomaan.

Yhdysvalloissa julkaistaan tietysti paljon pikkulehtiäkin, joiden ei voida sanoa olevan suurpääoman omistuksessa. Kysymys on kuitenkin siitä, ettei sadoilla tällaisilla pikkulehdillä ole yhteenlaskettunakaan sitä levikkiä ja vaikutusta kuin millä hyvänsä suurlehdellä. Rikkaiden lehtien kilpailu on tuhoisaa niille lehdille, jotka eivät voi tukeutua suurpääomaan. Edellisillä voi olla joka numerossa sivuja 10 kertaa enemmän kuin jälkimmäisillä, mutta silti niitä myydään yhtä halvalla. Jokaisen amerikkalaisen suurlehden myyntihinta on paljon pienempi kuin sen omakustannushinta, mutta vaikka lehti onkin huokea, se tuottaa omistajalleen vakinaisesti kohtalaista voittoa. Miten sellainen ihme on selitettävissä? Hyvin yksinkertaisesti: lehden kustantaja saa perustulonsa ilmoitusten julkaisemisesta eikä lehtitilauksista ja irtonumeroiden myynnistä. Esimerkiksi »New York Timesin» numeroiden omakustannushinta on Bentin tietojen mukaan 14 senttiä kappaleelta, mutta lehti myydään 2 sentillä, ja erotus katetaan ilmoittajien kustannuksella.

Amerikan Yhdysvalloissa käytetään mainontaan vuosittain suuria summia, runsaasti puolitoista miljardia dollaria. Vaikka onkin epäilemätöntä, ettei kaikkalainen lehdistössä mainostaminen merkitse lehden lahjontaa, ei silti voida sivuuttaa ilman muuta niiden amerikkalaisten lehtimiesten ja poliitikkojen lausuntoja, jotka väittävät mainonnan muodostuneen Yhdysvalloissa yhdeksi lehtien lahjonnan peruskeinoksi. Tunnettu lehtimies George Seldes, joka on kirjoittanut useita laajalti levinneitä Amerikan lehdistöä käsitteleviä kirjoja, kertoo esim. vuonna 1943 ilmestyneessä kirjassaan »The Facts Are...» ottaneensa tarkkailtavakseen useita suurliikkeitä, jotka vuonna 1940 turvautuivat muita

useammin mainontaan. Jokainen näistä liikkeistä käytti siihen kuudesta viiteentoista miljoonaan dollariin vuodessa. Yhdysvaltojen hallituksen kauppavirasto kielsi sittemmin julkaisemasta useita näiden liikkeiden ilmoituksia, koska ne eivät vastanneet todellisuutta ja harhauttivat tavarankuluttajia. Lehdet, jotka ovat julkaisseet senluontoisen ilmoituksen, eivät kuitenkaan julkaise uutista ilmoitusten painatuskiellosta, vaan katsovat paremmaksi jättää kuluttajan epä tietoisuuteen kuin riitautua liikkeen kanssa, joka maksaa runsaskätisesti mainonnasta. Niissä tapauksissa, jolloin on paljastettu liikkeen poliittiset kasvot, sanoo Seldes, tai kun on ollut kysymyksessä esim. General Motors -yhtymän harjoittama sotateollisuusohjelman tahi Alcoa-yhtiön harjoittama alumiinintuotannon sabotaasi hitleriläisten alumiinitrustien kanssa solmitun salaisen sopimuksen perusteella tahi natsien pääoman osuus Stirling Products -yrityksessä yms., asianomaisen toiminimen mainoksista kiinnostuneet lehdet ovat salanneet huolellisesti jopa virallistenkin tutkimusten tulokset.

Tuollaiset epä terveet ilmiöt ovat kerta kaikkiaan mahdottomia Neuvostoliitossa, jossa koko lehdistö on työtekevien järjestöjen käsissä eikä ole lainkaan riippuvainen mainonnan tuottamista tuloista. Yksikään ihminen maailmassa ei ole voinut eikä voi syyttää neuvostolehdistöä lahjottavuudesta. Lehdistömme voi olla ylpeä siitä, että se edustaa järkähtämättömästi yhteiskunnan omaatuntoa ja moraalialia ja auttaa valtiota paljastamaan kaikkinaiset omanvoitonpyyteisistä yhteiskunnanvastaisista vaikuttimista johuvat väärinkäytökset.

Mainonta ei ole Amerikassa eikä monissa muissakaan maissa ainoa lehdistön lahjomiskeino, vaikka se onkin niistä yleisin. Suurpankeilla, trusteeilla ja konserneilla on aina monia mahdollisuuksia vaikuttaa lehdistöön sen tiedotusten ja lausuntojen todenperäisyyden vahingoksi, semminkin kun monet niistä ovat kahmineet käsiinsä huomattavan määrän lehtiyriyten osakkeita.

Sellaisia amerikkalaisia sosiaalisen moraalien puolustajia kuin Upton Sinclairia ym. kuohuttaa tietenkin syvästi moinen asiaintila, mutta he useinkin syyttävät siitä hiukan yksipuolisesti ainoastaan kustantajaa. He eivät ota huomioon sitä, että kustantajalla niin kuin kaikilla muillakin yrittäjillä on Amerikassa laillinen oikeus tavoitella kohtalaista voittoa yrityksestä, johon hän on sijoittanut pää-

omansa. Järjestelmä on siellä sellainen, ja kun järjestelmä on sellainen, niin monet hyvää tarkoittavat aikomukset joutuvat pakostakin väistymään määräävän tarkoitusperän, liikevoiton lisäämisen tieltä. Vahinko vain, ettei kustantajan yritys tuota koneita tai säilykkeitä, vaan julkaisee lehteä, jonka sisältö pilaantuu hyvin helposti, kun lehti pannaan palvelemaan liikevoiton etuja.

Siitä joutuvat kärsimään paitsi lehtien lukijat myös rehelliset lehtimiehet, joiden on useinkin salattava totuus tai vääristeltävä sitä kustantajan eduksi, koska he ovat täysin riippuvaisia hänestä. Muutamat heistä puhuvat siitä varsin katkerasävyisesti. Niinpä esim. puhuessaan jo vuosia sitten New Yorkin lehtiassosiaation kokouksessa sananvapaudesta »New York Tribunen» toimittaja John Swinton sanoi:

»Amerikassa ei ole riippumatonta lehdistöä, ehkä vain maaseutukaupungeissa. Te tiedätte sen yhtä hyvin kuin minäkin.

Yksikään teistä ei rohkene sanoa rehellisesti mielipidettä. . . Minulle maksetaan 150 dollaria viikossa siitä, etten ilmaisisi mielipidettäni lehteni palstoilla. Kaikki te saatte suunnilleen samanlaisen palkan samanlaisesta palveluksesta. Jäisin 24 tunnin kuluessa työttä, jos rohkenisin lausua vilpittömän mielipiteeni omasta lehdestäni. . . Me olemme varjossa pysyttelevien pohattojen välikappaleita ja vasalleja.»

Nämä katkerat sanat kuulostavat liioitelluilta, mutta niihin yhtyy myös George Seldes, joka on ollut yli 30 vuotta Amerikan lehdistön palveluksessa. Poikkeuksellisen rikkaan konkreettisen aineiston perusteella kirjoittamassaan kirjassa »Freedom of the Press» hän tekee lopuksi johtopäätöksen: »Meillä on hyvin vähän vapaamielisiä, pelottomia lehtiä, sananvapautta meillä taas ei ole ollut milloinkaan.»

K. Cooperin sanoista sitä vastoin seuraa, että Amerikka on lehdistövapauden luvattu maa. Koska nuo lausunnot ovat ristiriidassa keskenään, meidän on tehtävä varsin vaikea valinta: yhdyttävä joko Cooperiin tai Seldesiin. Miellemme tekisi yhtyä Cooperiin, koskapa hänen luulisi tietävän asian parhaiten. Lukuisat tosiasiat puhuvat kuitenkin Seldesin puolesta, ja tosiasiat ovat kuten tiedetään perin itsepintaisia. Kiistämättä lainkaan Seldesin lausuntojen paikkansapitävyyttä niistä voidaan ilmeisesti tehdä toinenkin johtopäätös kuin se minkä hän teki, nimittäin että

Yhdysvalloissa on voimassa sananvapaus, mutta se ei ole kaikille samanlainen. Eihän edes Seldes pysty kiistämään sitä, että sananvapautta käyttää täydellisesti vain amerikkalainen, jolla on riittävästi pääomaa. Toisaalta taas monet amerikkalaiset myöntävät, että mitä vähemmän jollakulla on pääomaa, sitä rajoitetumpaa on myös hänen sananvapautensa. Niillä, joilla ei ole pääomaa lainkaan, on tosiasiallisesti hyvin pienet mahdollisuudet käyttää sananvapautta, vaikka se on muodollisesti myönnetty heillekin.

Kuten tunnettua, sananvapaus puuttuu täydellisesti vain fasistimaissa. Tuollaiseen oikeudettomuuteen verrattuna tietysti äärimmäisen rajoitettukin sananvapaus on epäilemättä siksi arvokas, että sitä kannattaa puolustaa fasistien hyökkäilyiltä.

Hra Cooper on kuitenkin väärässä väittäessään, kuten hänen lausunnostaan nähdään, että lehdistön vapaus on samaa kuin lehdistön kaikkinaisen valvonnan ja johdon puuttuminen. Väitteensä, ettei Neuvostoliitossa ole muka lehdistövapautta, hän yrittää todistaa esim. viittauksella, että »Neuvostot valvovat uutistoimistoa» ja lehdistöä. Niin, meillä sekä valvotaan että johdetaan, mutta se erehtyy, joka luulee lehdistön vapauden sulkevan pois kaiken valvonnan ja johdon. Mikäli ollaan rehellisiä, on myönnettävä, ettei yhdessäkään maassa ole yhtään ainoata lehteä eikä uutistoimistoa, jota ei valvottaisi ja johdettaisi. Kysymys ei siis ole valvonnasta ja johtamisesta yleensä, vaan siitä, *kuka johtaa, miten ja kenen etujen mukaisesti.*

Meidän maassamme lehdistöä valvovat ja johtavat Työtätekevien Edustajien Neuvostot sekä erilaiset kansalaisjärjestöt ja ennen kaikkea bolševikkipuolue. Tällainen johdanto on osoittautunut meillä täysin oikeaksi, koska se vastaa yleensä työtätekevien etuja ja mm. suo heille mahdollisuuden käyttää laajasti sananvapauttaan. Lehdistöllä on sen vuoksi meillä arvaamaton merkitys tekijänä, joka auttaa kasvattamaan kansanjoukkoja niin sivistyksellisessä, moraalisisessa kuin poliittisessakin suhteessa.

Amerikassa sitä vastoin lehdistöä valvovat ja johtavat tavallisesti lehtien yksityisomistajat — kustantajat sekä lehtiyritysten ja uutistoimistojen pääosakkaat. Todetessamme tämän me emme moiti emmekä kiitä amerikkalaista järjestelmää. Mutta koska hra Cooper yrittää tyrkyttää amerikkalaista lehdistöjärjestelmää myös Euroopan maille, emme voi olla huomauttamatta, ettei se ole lainkaan

tarkoituksenmukaista demokratian ja edistyksen kannalta katsoen. Demokraattista järjestelmäänsä uudistavat Euroopan maat kykenevät epäilemättä löytämään itseään varten demokraattisempia lehdistövapauden muotoja. Jos esim. noissa maissa toimivat demokraattiset, fasisminvastaiset järjestöt ja puolueet tulevat valvomaan ja johtamaan lehdistöä, niin näiden järjestöjen kaikista heikkouksista ja puutteellisuuksista huolimatta sellainen järjestelmä on katsottava yhteiskunnallisen edistyksen kannalta paremmaksi kuin nykyinen amerikkalainen järjestelmä, jonka vallitessa niin monet lehdet ovat ennen kaikkea omia suppeita etujaan ajavien yksityisten afäärimiesten valvonnassa.

Tuosta amerikkalaisen järjestelmän erikoisuudesta johtuu, ettei lehdistö kykene kasvattamaan kansanjoukkoja, vaan kuumeisella sensaatiojähdillaan pikemminkin turruttaa ja turmelee lukijoiden siveellisyytajua (esim. kuvatessaan toisinaan viikko- ja kuukausimäärin sensaatioina jonkun ovelan, Al Caponen tapaisen hyväonnisen gangsterin edesottamuksia). Amerikkalainen lehdistön johtamisjärjestelmä määrää Yhdysvalloissa myös monien lehtien poliittisen luonteen.

Viimeksi mainittua ilmiötä on selittänyt psykologian kannalta Nelson Crawford, lukuisten julkaisujen toimittaja, Amerikan lehtimieskoulujen opettajaliiton sihteeri ja »The Ethics of Journalism» oppikirjan laatija. Hän kirjoittaa:

»Pelko vaikuttaa suuresti lehtien totuudellisuuteen... Se ei ole fyysistä pelkoa, vaan henkistä ja psyykkistä pelkoa... Lehden uutisreportteri ja edelleen kaikki ylemmätkin työntekijät tuntevat pelkoa kustantajaa kohtaan. He arvelevat kustantajan tahtovan, että tapahtumia valaistaisiin vain konservatiiviselta kannalta. He ovat sitä mieltä, ettei radikaalista tai vapaamielistä taloustieteellistä tai poliittista artikkelia julkaista, mutta heidät erotetaan sen vuoksi toimesta...»

Monet amerikkalaiset lehtimiehet ovat oikeudetonta asemaansa helpottaakseen ryhtyneet viime vuosikymmenen aikana vaatimaan ammatillista järjestäytymisoikeutta. Suurin osa kustantajista sekä Associated Pressin johtokunta ovat koko ajan vastustaneet sitä sitkeästi. Pelkään, ettei hra Cooper ole kovinkaan tyytyväinen neuvostolehdistön työntekijäin antamaan esimerkkiin, he kun näet kaikki kuuluvat ammattiyhdistyksiin.

Amerikkalaisesta lendistöjärjestelmästä johtuu välittömästi monien suurlehtien tietty taipumus vastustaa laajojen väestökerrosten etuja puolustavaa edistyksellistä lainsäädäntää. Kuinka monesti suurlehdet ovat viime ja tämän vuosisadan historian kuluessa hyökkäilleet sen vuoksi raivoisasti esim. Atlantin takaisen suuren tasavallan presidenttejä vastaan Jeffersonista nykyiseen presidenttiin Rooseveltiin saakka! Samoin kuin Jeffersonia syytettiin yhteyksistä jakobiineihin, niin myös Rooseveltin on ollut pakko monesti puolustautua sellaisilta lehdistön syytöksiltä, että hän on... kommunismin asiamies.

Kymmenen — yksitoista vuotta sitten, kun Roosevelt ryhtyi valtavan työttömyyden supistamiseksi erinäisiin toimenpiteisiin — lyhentämään työaikaa, korottamaan palkkoja, rajoittamaan lapsityövoiman riistoa jne., lehtirytykset ottivat taantumuksellisemman kannan kuin muut teollisuusalat ja kieltäytyivät jyrkästi noudattamasta uutta työläinsäädäntöä. Kustantajain komitean puheenjohtaja ilmoitti, että »painovapautta rajoitettaisiin suuresti, jos kongressi pakottaisi korottamaan tuotteiden omakustannushintoja». Taantumukselliset kustantamot aloittivat »lehdistövapauden puolustamisen» varjolla todella ennen kuulumattoman kiivaan lehtikampanjan hallituksen työläinsäädäntöä vastaan. Rooseveltin oli valistettava Amerikan lehdistöä, selitettävä sille, että lehdistövapaus »ei ole vapautta, joka antaa oikeuden riistää lapsityövoimaa, teettää työtä palonaroissa rakennuksissa tai loukata säädyllisyyden lakeja, herjauksista ja moraalin puhtaudesta annettuja lakeja». Rooseveltin lähin apulainen tässä asiassa kenraali H. Johnson sanoi kuvaannollisesti, että kustantajat alkoivat heitellä »kissanraatoja» ja että »peittelemättömintä väärennystä on se kissanraato, johon on lyöty sananvapauden leima».

Jälkimmäinen sanonta oli tietysti poleemista liioittelua, emmekä me hyväksy sitä. Eihän voida väittää, että lehdistövapaus-tunnus on kadottanut Amerikan oloissa kaiken elinvoimaisuutensa ja oikeutuksensa, mikäli tämä vain käsitetään oikein, siinä mielessä, että vaaditaan kansalle laajempia mahdollisuuksia tosiasialliseen sananvapauden käyttöön. Ei ole sattuma, että Yhdysvaltojen edistysmielinen, liberaalinen ja työväenlehdistö on niin heikko ei vain koko muuhun lehdistöön, vaan jopa yksin Hearstin, Pattersonin ja McCormickin taantumukselliseen ja fasistimieliseen lehdistöön verrattuna.

Amerikkalaisesta lehdistövapausjärjestelmästä on johonnut usein myös Amerikan suurimpien lehtien virheellinen asennoituminen kansainvälisiin tapahtumiin ja varsinkin fasistivaltioiden ja toisaalta Neuvostoliiton politiikkaan.

Tiedetään, että Mussolinin vallankaappauksen ja Abessinian sodan välisenä kautena Amerikan vaikutusvaltaisimmat lehdet eivät juuri nimeksikään vastustaneet Italian fasismia. G. Seldes selittää tämän mm. sillä, että Morganin pankkihuone ja Yhdysvaltojen muut kansainväliset pankkiiriliikkeet olivat lainanneet Mussolinille satoja miljoonia dollareja.

Seldes kirjoittaa: »Amerikan lehdistö alkoi puhua totta Italian fasismista ja Saksan tilanteesta vasta sen jälkeen, kun nämä maat olivat kieltäytyneet maksamasta velkojaan Morganille ja tämän liikkeelle laskemien obligaatioiden arvo oli laskenut romahdusmaisesti.»

Niillä amerikkalaisilla teollisuus- ja liikemiehillä, jotka ennen nykyistä sotaa toimittivat hitleriläiseen Saksaan ja Japaniin ampumatarvikkeita, oli melkoinen vaikutusvalta Kansallisen teollisuudenharjoittajien liiton johtoportaisissa, ja tämä järjestö puolestaan oli läheisessä kosketuksessa Kansalliseen kustantajien liittoon. Hitlerin klikki käytti poliittisessa propagandatyössään hyväksi kaikkia niitä taloudellisia yhteyksiä, joita Saksan suuryhtymillä (I. G. Farbenindustriella ym.) oli edelleenkin Amerikkaan. Hitlerin hallitus kulutti sitä paitsi suuria summia Yhdysvaltojen yleisen mielipiteen muokkaukseen.

Kaikki se on jättänyt selviä jälkiä moniin amerikkalaisiin lehtiin. Mitä selvemmäksi Euroopassa kävi se, että Hitler valmistautuu sotaan, sitä suuremmin kirjaimin Amerikan lehdet julkaisivat rauhoittavia uutisia, esim. että »Hitler kannattaa rauhaa!» Yhdysvaltojen lehdistö tuomitsi Saksan ja Italian osallistumisen Espanjan sotaan paljon laimeammin kuin laillisen demokraattisen hallituksen taistelun fasistivalloittajia vastaan. Amerikan useiden suurlehtien palstat olivat vuoteen 1939 asti kirjavanaan hyvin maksettuja, avoimesti saksalaismielisiä mainoksia (otsikkoina esim. suurin kirjaimin painettuna »Luottamusta Saksalle!»), ja »sattumalta» nuo samat lehdet julkaisivat hitleriläisille suotuisaa ja näiden vastustajille epäsuotuisaa uutisaineistoa.

Aivan toisin suhtautui suuri osa Amerikan lehdistä Neuvostoliittoon ennen nykyistä sotaa.

Emme ryhdy tässä yhteydessä puhumaan siitä yleisesti tunnetusta tosiasiasta, että Amerikan lehtien valtaosa esiintyi yleensä nuorta neuvostovaltiota vastaan. Puhumme ainoastaan alkeellisimmankin totuudellisuuden puuttumisesta meidän maattamme ja politiikkaamme koskevista lehtitiedotuksista. Totta kai lukijoilla oli oikeus olettaa, että jokainen lukijoitaan kunnioittava lehti, olipa sen asenne Neuvostoliittoon millainen hyvänsä, pidättyy sentään levittämästä sentapaisia ilmeisiä parjausjuttuja kuin pötypuheet »naisten kansallistamisesta», kaikenlaisista »raakuuksista» maassamme ym. Useat Yhdysvaltojen suurlehdet eivät valitettavasti ylenkatsoneet moniin vuosiin sellaistaakaan roskaa.

Yhtä valitettavaa oli sekin, että ajoittain Amerikan lehdet kuvasivat kirjoituksissaan yleisesti tunnettuja maamme tapahtumia niin vääristelyinä, ettei niitä tahonut tuntea. Huomattavat lehtimiehet Walter Lippmann ja Charles Merz esittivät tätä kuvaavia tietoja jo vuonna 1920 julkaisemassaan kirjasessa »Tosiasiajn tarkistusta». Tarkasteltuaan maattamme koskevat »New York Timesin» uutistiedotukset he totesivat sanotun lehden tiedottaneen neuvostovallan kolmena ensimmäisenä elinvuotena 91 kertaa, että neuvostovalta on sortunut tai pahasti järkähtänyt. Lehti luovutti Pietarin valkoisille kuusi kertaa. Valmisteilla olleesta Moskovan luovutuksesta se ilmoitti kolmesti, sen polttamisesta kahdesti ja samaten kahdesti siitä, että kaupungin väestö on paniikin vallassa. »New York Timesin» sanojen mukaan Pietari nousi kuusi kertaa kapinaan bolševikkeja vastaan. Tämä lehti sekä suurin osa muistakin lehdistä kertoi vuosina 1919—1920 jatkuvasti Koltšakin, Denikinin, Wrangelin ja muiden valkokaartin kenraalien uusista »voitoista». Nämä »vapauttajat» ottivat kaikkiaan vangiksi kolme tai neljä kertaa enemmän puna-armeijalaisia kuin neuvostomaan armeijan riveissä yleensä olikaan. . .

Niin mielikuvituksellisesti selitettiin tuohon aikaan maamme historiaa »New York Timesin» palstoilla, eikä tämä lehti ollut Amerikan muiden suurlehtien joukossa läheskään pahimmin vääristävä ajan peili. Se oli päinvastoin jo silloin vakavan lehden maineessa ja käytti useim-

miten niin arvossapidetyn uutistoimiston kuin... Associated Pressin informaatioainestoa.

Amerikan lehdet käsittelivät totuutta yhtä armottomasti vuosina 1939—1940, Suomen ja Neuvostoliiton kolmikuukautisen sodan aikana. Ne julkaisivat päivästä toiseen Suomen-kirjeenvaihtajiensa sensaatioluontoisia kuvauksia suomalaisten joukkojen tarunomaisista uroteoista ja menestyksistä; sittemmin useat näistä kirjeenvaihtajista, kuten esim. »New York Herald Tribunen» edustaja W. Kerr, myönsivät kuitenkin olleensa koko ajan kaukana rintamalinjasta eikä »yksikään kirjeenvaihtaja sattunut näkemään toimivia joukkoja». Amerikassa tunnettu Propagandan tutkimuslaitos julkaisi kesällä 1940 johtopäätöksensä Suomen sotaa koskevista Amerikan lehtien lausunnoista. Tutkimuslaitoksen johtopäätös oli se, että Suomen sodan suhteen »Amerikan lehdistö puhui totta vähemmän ja levitti valhetta enemmän kuin minkään muun selkkauksen suhteen».

Vuosi 1941 muutti kuitenkin tilannetta jyrkästi. Amerikan solidi lehdistö alkoi siitä lähtien kiinnittää jo paljon suurempaa huomiota totuuden puhumiseen Neuvostoliitosta, eikä se toisaalta mainosta enää hitleriläistä Saksaa, vaan päinvastoin paljastaa sitä. Yhdysvaltojen fasistihenkiset lehdet tosin parhaavat meitä edelleenkin ja auttavat voimiansa mukaan fasisteja, mutta nekään eivät tee sitä niin kuin ennen, vaan varovammin ja peitetymmin. Amerikan lehdistön leimaa antava ääni on nyt jo toinen. Tämän lehdistön totuudellisuus ja rehellisyys kansainvälisten kysymysten kohdalta lisääntyi suuresti Yhdysvaltojen yhdyttyä vapaudentahtoisten kansojen yhteiseen taisteluun fasistista Saksaa vastaan.

Tämä on tärkeä muutos, tämä merkitsee valtavaa edistystä.

Puhuessaan lehdistön vapauden turvaamisesta koko maailmassa hra K. Cooper mainitsi meillä Neuvostoliitossa tapahtuneesta suuresta edistyksestä. Meistä on varsin mieluista kuulla, että hra Cooper antaa meistä nyt ystävällisen kiittävän lausunnon, mutta hänen selityksensä osoittaa, että kyseisessä tapauksessa hän on kiitellyt meitä suotta. »Venäjä on hyväksynyt jo monessa suhteessa demokraattisten maiden lehdistön käyttämän tekniikan», hän sanoi. Olemme tietysti aina valmiit hyväksymään muiden maiden nykyaikaisen tekniikan, mutta tuskinpa olemme saaneet

ulkomailta lehdistöömme varten mitään arvokasta lukuun ottamatta tiettyä määrää kirjapainokoneita. Amerikassa sen sijaan on viimeisten neljän, viiden vuoden aikana saavutettu todella huomattavaa edistystä lehdistön poliittisen tason kohoamisessa.

On perin kummallista, ettei hra Cooper ole huomannut tuota edistystä. Jos hän vertaisi vaikkapa pikipäin toisiinsa uutisainestoa, jota Amerikan lehdet saavat nykyään Associated Pressiltä, ja sitä tendenssimäistä aineistoa, mitä ne vielä vuosina 1938—1940 saivat samalta uutistoimistolta, hän havaitsisi heti suuren eron siinä mielessä, että objektiivisuus on lisääntynyt. Eikä siinä vielä kaikki. Monet Amerikan vaikutusvaltaiset lehdet ovat viime vuosina vapautuneet täydellisesti eristäytymispolitiikan raskaasta taakasta. Kun ne aikaisemmin liehittelivät fasisistia hyökkääjiä, niin nyt ne usein kannattavat yhteisymmärryksen ja yhteistoiminnan aikaansaamista Neuvostoliiton kanssa niin sodan päättämisessä kuin myös rauhan turvaamisessa. Eikö se ole valtava edistysaskel?

Kunpa vain kyettäisiin *varmentamaan* tämä arvokas saavutus, ettei sitä menetettäisi sodan päätyttyä! Se on erittäin tärkeää kestäväen rauhan turvaamisen kannalta, sillä, kuten hra Cooperkin huomautti, johtavien suurvaltojen yksimielisyyteen ja yhteisymmärrykseen perustuvan tulevan kansainvälisen turvallisuusjärjestön menestyksellinen toiminta saattaa riippua olennaisesti lehdistön myötävaikutuksesta.

Mutta Cooper erehtyy olettaessaan, että amerikkalainen lehdistövapausjärjestelmä sinänsä on saavutetun edistyksen kestävyuden ja vakinaisuuden taie. Se ei pidä paikkaansa. On yleisesti tunnettua, että ensimmäisen ja toisen maailmansodan välisenä aikana vain neuvostolehdistö kannatti johdonmukaisesti rauhantahtoisten kansojen yhteistoimintaa yleisen turvallisuuden puolustamiseksi, silloin kun Amerikan lehdistö suurimmalta osaltaan myötävaikutti rauhantahtoisten maiden leirin hajottamiseen. Tässäkin suhteessa siis lehdistön edistysmielisen asennoitumisen takaa varmimmin neuvostoliittolainen eikä amerikkalainen lehdistövapausjärjestelmä.

Cooper näkee asiat ylösalaisina. Hän on jopa esittänyt nurinkurisen ennustuksen, että »neuvostohallitus osoittautuu tulevaisuudessa kyllin voimakkaaksi voidakseen sallia lehdistövapauden». Hyvä herra Cooper, meillä on ollut jo

kauan niin voimakas hallitus, mutta teillä on jotain vikaa näössä.

Muuan amerikkalainen fysiologi suoritti viime vuonna seuraavan kokeen: hän alkoi käyttää erikoisia silmälaseja, jotka kuvastivat silmiin kaikki esineet ylösalaisina. Sitkeän harjoittelun tuloksena hän oppi muutamassa viikossa näkemään esineet näiden lasien läpi normaalissa asennossa. Silloin hän lakkasi käyttämästä lasejaan, ja osoittautui, että nyt hän näki laseitta esineet ylösalaisina. Hänen piti taas harjoitella sitkeästi ennen kuin sai näkönsä normaalliksi.

Hra Cooper on käyttänyt kauan neuvostovastaisia lasseja, ilmeisesti jo vuodesta 1917. Hänen puheensa yleisestä sävystä päätellen hän on nyt vihdoinkin luopunut niistä. Mutta hänellekin on näemmä käynyt niin, että näkee nyt monet asiat ylösalaisina. Hänen on ehdottomasti harjoiteltava sitkeästi oppiakseen näkemään reaalisen todellisuuden normaalisti.

Artikkeli on julkaistu nimimerkillä
N. Baltiiski v. 1945 »Voina i rabotši
klass» aikakauslehden 1. n:ossa

Suomennettu tätä kokoelmaa varten